Työelämä
Mikko Räsänen

19.10.2026

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta HE 161/2026 vp

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut hallituksen esityksen, jossa ehdotetaan muutettavaksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettua lakia.

EU:n ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrä on kasvanut nopeasti. Erityisesti on kasvanut näiden opiskelijoiden perheenjäsenten määrä, ja heistä on tullut suurin yksittäinen maahanmuuttajaryhmä. Opiskelijan oleskeluluvan edellytyksenä on riittävät varat selviytyä Suomessa itsenäisesti. On käynyt ilmeiseksi, että useilla opiskelijaperheillä on huomattavia haasteita selvitä taloudellisesti Suomessa.

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä ja esittää seuraavaa.

Tiivistelmä

EK pitää esityksen tavoitteita ja keinoja pääosin perusteltuina, mutta useiden muutosten yhteisvaikutukset Suomen veto- ja pitovoimaan on arvioitava huolellisesti.

Yhden vuoden odotusaikaedellytys on lähtökohtaisesti hyväksyttävä. On syytä harkita mahdollisuuksia hakemuksen jättämiseen ennakkoon sekä lyhyempää odotusaikaa ylempää korkeakoulututkintoa suorittaville.

Väärinkäytöksiin on voitava puuttua tehokkaasti. Lupahakemukset on kuitenkin käsiteltävä selvästi enimmäiskäsittelyaikaa nopeammin ja alaikäisten kohdalla on turvattava lapsen etu.

Kielitaito- ja toimeentuloedellytysten tulee olla opintojen kannalta tarkoituksenmukaisia. Ensisijaisen vastuun kielitaidon arvioinnista tulee säilyä oppilaitoksilla.

Opiskelijarekrytoinnissa käytettäville agenteille tarvitaan selkeät ja valvottavat pelisäännöt, jotka ehkäisevät harhaanjohtavaa markkinointia ja kohtuuttomia maksuja.

Kiristysten rinnalla on vahvistettava valmistuneiden työllistymisedellytyksiä ja Suomeen jäämistä sekä seurattava uudistusten yhteisvaikutuksia ja arvioitava sääntelyä tarvittaessa uudelleen.

Yleistä

EK kannattaa esityksen tavoitetta varmistaa, että opiskeluperusteinen maahanmuutto perustuu todellisiin opiskeluvalmiuksiin ja realistiseen

käsitykseen Suomessa opiskelun ja elämisen edellytyksistä. Kansainväliset opiskelijat ovat Suomelle merkittävä osaajapotentiaali, ja Suomessa opiskelleiden siirtymistä Suomen työmarkkinoille tulee edistää. Esityksen keinot ovat pääosin perusteltuja. Nyt tehtävät muutokset ovat kuitenkin osa laajempaa opiskeluperusteiseen maahanmuuttoon kohdistuvaa kokonaisuutta. Useiden samanaikaisten muutosten yhteisvaikutus voi vähentää kansainvälisten opiskelijoiden määrää ja vaikuttaa Suomen asemaan kilpailussa kansainvälisistä osaajista. Vaikutuksia Suomen veto- ja pitovoimaan on siksi arvioitava kokonaisuutena.

Työnantajien näkökulmasta ratkaisevaa ei ole ainoastaan se, keitä Suomeen tulee opiskelemaan, vaan myös se, jäävätkö valmistuneet Suomeen ja siirtyvätkö he suomalaisille työmarkkinoille. Perheen mahdollisuudella asettua Suomeen on tässä olennainen merkitys.

Perheenyhdistämisen odotusaika

EK pitää yhden vuoden odotusaikaa lähtökohtaisesti hyväksyttävänä keinona vahvistaa opiskeluperusteisen maahanmuuton kestävyyttä. Vuoden aikana opiskelijalle muodostuu realistisempi käsitys Suomen kustannustasosta, perheen toimeentulon edellytyksistä ja puolison työllistymismahdollisuuksista. Odotusajalla voi kuitenkin olla kielteisiä vaikutuksia Suomen houkuttelevuuteen erityisesti 1–2 vuotta kestävissä ylemmissä korkeakoulututkinnoissa. Jos perhe voi muuttaa Suomeen vasta opintojen loppuvaiheessa, tämä voi vähentää sekä halukkuutta valita Suomi opiskelumaaksi että valmistuneiden halukkuutta jäädä Suomeen. EK esittää, että valiokunta arvioi kahta lausuntokierroksella esitettyä täsmennystä:

- Perheenjäsenen hakemus voitaisiin jättää ennen odotusajan päättymistä. Hakemus voitaisiin jättää esimerkiksi kolme kuukautta ennen vuoden täyttymistä, vaikka lupa myönnettäisiin vasta odotusajan täytyttyä. Näin perheen erossaolo ei tarpeettomasti pitenisi hakemuksen käsittelyajan vuoksi.

- Lyhyempää odotusaikaa voitaisiin harkita ylempää korkeakoulututkintoa suorittaville. Yhden vuoden odotusaika olisi pääsääntö, mutta esimerkiksi kuuden kuukauden odotusaikaa voitaisiin soveltaa ylempää korkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittaviin, jos koko perheen toimeentuloedellytys täyttyy.

Lupamenettely ja käsittelyajat

EK pitää perusteltuna, että opiskelijoiden perheenjäsenten oleskelulupiin sovelletaan jatkossa selkeämmin ulkomaalaislakia. Viranomaisilla tulee olla riittävät keinot puuttua väärinkäytöksiin ja tilanteisiin, joissa luvan edellytykset eivät tosiasiallisesti täyty. Samalla on huolehdittava

käsittelyaikojen kohtuullisuudesta. Vuoden odotusajan ja pitkän käsittelyajan yhdistelmä voi johtaa huomattavan pitkään perheen erossaoloon. Lainsäädännössä säädettyä enimmäiskäsittelyaikaa ei tule pitää tavoiteaikana, vaan Maahanmuuttovirastolle tulee turvata edellytykset käsitellä hakemukset olennaisesti enimmäisaikaa nopeammin.

Kielitaito ja toimeentulo

EK kannattaa opinnoissa tarvittavan kielitaidon kirjaamista oleskeluluvan edellytykseksi. Oppilaitosten tulee kuitenkin säilyä ensisijaisesti vastuussa kielitaidon arvioinnista osana opiskelijavalintaa. Viranomaisten roolin tulee painottua epäselvien ja ilmeisten väärinkäytöstilanteiden tunnistamiseen, ei opiskelijavalintojen yleiseen uudelleenarviointiin. Kielitaitovaatimusten tulee vastata opintojen tosiasiallista opetuskieltä. Englanninkielisissä ohjelmissa ratkaisevaa on riittävä englannin kielen taito. Samalla suomen ja ruotsin kielen oppimista opiskelun aikana on vahvistettava, koska kotimaisten kielten osaaminen tukee työllistymistä ja Suomeen jäämistä.

EK pitää myös perusteltuna toimeentuloedellytyksen sääntelyn täsmentämistä. Opiskelijalla tulee ennen Suomeen saapumistaan olla realistinen käsitys opiskelun, asumisen ja elämisen kustannuksista. Toimeentulovaatimuksen tulee kuitenkin olla oikeasuhtainen eikä siitä saa muodostua Suomen kansainvälisen opiskelijarekrytoinnin kannalta perusteettoman korkeaa kynnystä.

Opiskelijarekrytointi

Osa kansainvälisten opiskelijoiden taloudellisista vaikeuksista liittyy jo ennen hakeutumista lähtömaassa toimivien agenttien antamaan puutteelliseen tai harhaanjohtavaan tietoon Suomen elinkustannuksista, työnsaantimahdollisuuksista ja opiskelun kokonaiskustannuksista sekä suoranaisiin väärinkäytöksiin. Toimeentuloedellytyksen kiristäminen ei ratkaise tätä ongelmaa.

Opiskelijarekrytoinnissa oppilaitokset edellyttävät käyttämiltään agenteilta selkeiden ja valvottavien pelisääntöjen noudattamista. Omaan lukuunsa toimivien agenttien valvonta on Suomesta käsin käytännössä mahdotonta ja edellyttäisi onnistuakseen yhteistyötä lähtövaltioiden kanssa. Kaikessa ulkomaille suunnatussa suomalaisten opiskelupaikkojen markkinoinnissa hakijoille tulee tehdä selväksi, ettei Suomeen opiskelemaan hakeutuminen edellytä maksullisten välittäjäpalvelujen käyttämistä.

Pitovoima ja vaikutusten seuranta

Opiskeluperusteista maahanmuuttoa koskevien kiristysten rinnalla tarvitaan toimia, joilla edistetään valmistuneiden kansainvälisten opiskelijoiden työllistymistä ja Suomeen jäämistä. Uudistuksen vaikutuksia on seurattava yhdessä muiden opiskeluperusteiseen maahanmuuttoon

tehtävien muutosten kanssa. Seurannassa tulee tarkastella erityisesti kansainvälisten opiskelijoiden määrää, eri koulutusasteille hakeutumista, työllistymistä sekä valmistuneiden jäämistä Suomeen.